Raadsvoorstel
Openbaar

Onderwerp
Invoeren JA-JA sticker

Opsteller	Angelique van der Heijden	**Collegebesluit**	20 december 2022
Programma	Openbare ruimte	**Behandeldatum Raad**	1 februari 2023
Portefeuillehouder	J.T.J.L.A. Broeren	**Status**	Openbaar

Samenvatting
Met de motie 'JA/JA, je moet schieten, anders kun je niet scoren' van PvdA en Groen Links in december 2021 is het college verzocht om ervaringen van andere gemeenten die de JA-JA sticker invoerden op te halen en te komen tot een raadsvoorstel tot invoering van de JA-JA sticker in Nijmegen. De JA-JA sticker draait het bestaande regulatiesysteem met brievenbusstickers voor het ontvangen van ongeadresseerd drukwerk om. Bewoners die papieren reclamefolders willen blijven ontvangen moeten dit voortaan expliciet aangeven met een JA-JA sticker op hun brievenbus.
Na onderzoek van de landelijke ervaringen stellen we vast dat de JA-JA sticker bewezen effectief is in het terugbrengen van het aantal huishoudens wat ongeadresseerde reclamefolders ontvangt. Wij verwachten dit ook in Nijmegen te kunnen bereiken. Als we de sticker invoeren heeft dit wel consequenties. We worden verantwoordelijk voor het organiseren en toezicht houden op het systeem. En dat kost incidenteel en structureel geld, vergt een goede juridische voorbereiding en inregeling van een meldsysteem en handhavingsprocessen en communicatie met de belanghebbenden.
We vragen de raad op basis van onze bevindingen te besluiten tot invoering van de JA-JA sticker voor ongeadresseerd reclamedrukwerk en het college opdracht te geven de uitvoering voor te bereiden, zodat het nieuwe stickersysteem een jaar na het raadsbesluit in werking kan treden. Hiermee zorgen we voor afvalpreventie en dragen bij aan onze ambitie om een circulaire stad te worden waar we verantwoord omgaan met grondstoffen.

Voorstel

1. De JA-JA sticker voor ongeadresseerd drukwerk in te voeren, specifiek gericht op het weren van reclamedrukwerk, maar niet op huis-aan-huis bladen.
2. Het college op te dragen de in dit voorstel genoemde benodigde voorbereidingen voor de invoering van de JA-JA sticker in gang te zetten.
3. De datum van inwerkingtreding van de JA-JA sticker vast te stellen op 1 jaar na besluitvorming op dit raadsvoorstel.

Aanleiding
Met de motie 'JA/JA, je moet schieten, anders kun je niet scoren' van PvdA en Groen Links in december 2021 is het college verzocht om ervaringen van andere gemeenten die de JA-JA brievenbussticker invoerden op te halen en te komen tot een raadsvoorstel tot invoering van de JA-JA sticker in Nijmegen. Het college heeft de invoering naar aanleiding van eerdere schriftelijke vragen overwogen, maar tot op heden definitieve besluitvorming uitgesteld. Dit vanwege de vele en langdurig lopende rechtszaken over de rechtmatigheid van verschillende varianten van dit nieuwe systeem. Er was ook nog onvoldoende zicht op welke acties nodig waren om het systeem in te voeren, en wat het zou kosten om overtredingen door verkeerde bezorging te handhaven. Daarnaast werden in enkele

gemeenten gedurende enige tijd nieuwe (legale) huis-aan-huisbladen geïntroduceerd die vooral reclame bevatten en het milieueffect van de sticker verminderden. En de vraag leefde welke impact dit zou hebben op belanghebbenden zoals verenigingen die oud-papier inzamelen.
Ondertussen heeft de hoge Raad in september 2021 bepaald dat de Amsterdamse variant van de JA-JA sticker juridisch toelaatbaar is. Verder is er landelijk meer ervaring opgedaan met het systeem. Het voorliggende raadsvoorstel geeft onze bevindingen weer en adviseert hoe dit systeem op een goede manier ingevoerd kan worden.

Beoogde impact
Met de invoering van de Amsterdamse variant van de JA-JA sticker draaien we het regulatiesysteem voor het ontvangen van ongeadresseerd reclamedrukwerk om. Bewoners die papieren reclamefolders willen blijven ontvangen moeten dit voortaan expliciet aangeven door een JA-JA sticker op hun brievenbus te plakken. We verminderen hiermee het aantal huishoudens wat reclamefolders ontvangt. Met de JA-JA sticker voorkomen we verspilling van papier, inkt en energie voor productie en transport van folders én verminderen we de hoeveelheid folderafval. Hiermee zorgen we voor afvalpreventie en dragen bij aan onze ambitie om een circulaire stad te worden waar we verantwoord omgaan met grondstoffen.

Argumenten
1.1 De JA-JA sticker zorgt voor een forse vermindering van de ongewenste verspreiding van ongeadresseerde reclamefolders.
Huishoudens zonder NEE-NEE of NEE-JA sticker krijgen volgens Milieucentraal gemiddeld 20 folders per week in hun brievenbus. Deze hoeveelheid neemt de laatste jaren langzaam af, maar bedraagt nog altijd ongeveer 26 kilo reclamedrukwerk per jaar.
In 2020 had ongeveer 52% van de Nijmeegse huishoudens geen sticker op de brievenbus. Dat betekent dat zij jaarlijks gezamenlijk ongeveer 1126 ton aan reclamefolders ontvangen.
Uit landelijk onderzoek blijkt dat slechts 35% van de Nederlanders die nu géén sticker op de brievenbus heeft (en dus alle reclamefolders ongevraagd ontvangt) een JA-JA sticker zou gaan plakken. De rest heeft dus eigenlijk geen behoefte aan de folders en gooit deze vaak ongelezen bij het afval. Dit beeld wordt bevestigd in evaluaties die in een aantal steden zijn uitgevoerd. Voor Nijmegen betekent dit dat mogelijk 732 ton aan reclamefolders per jaar ongewenst in de brievenbus en vervolgens bij het oud papier of restafval belanden. Dat is 8% van het oud papier wat in Nijmegen wordt ingezameld. Omgerekend scheelt dit ongeveer 4 kg minder papierafval per jaar per inwoner.

1.2 We stellen voor om de JA-JA sticker alleen toe te passen op ongeadresseerd reclamedrukwerk en niet op huis-aan-huis bladen. Hiermee kiezen we voor de juridisch haalbare variant, waarmee gemeentelijk en lokaal nieuws via huis-aan-huis bladen toegankelijk blijft.
Het nieuwe systeem is in potentie toepasbaar op zowel geadresseerd reclamedrukwerk als huis-aan-huisbladen. Daarom moet de gemeenteraad bepalen of de JA-JA sticker alleen van toepassing is op ongeadresseerd reclamedrukwerk of ook op ander ongeadresseerd drukwerk zoals huis-aan huis bladen. Gemeenten kiezen bijna uitsluitend voor een systeem dat alleen geldt voor reclamedrukwerk; de zogenaamde Amsterdamse variant. We stellen aan de raad voor om ook in Nijmegen voor deze variant te kiezen, waarmee ook inwoners met brievenbussen zonder sticker en brievenbussen met een NEE-JA sticker de

huis-aan-huisbladen blijven ontvangen. Hiermee blijft deze papieren informatievoorziening voor de Nijmeegse inwoners op dezelfde manier toegankelijk als dat nu het geval is.
Rechtszaken hebben inmiddels aangetoond dat deze variant juridisch haalbaar is. De Utrechtse variant, waarbij zowel reclame als huis-aan-huisbladen werden geweerd, blijkt juridisch niet haalbaar. De rechter bepaalde dat hiermee de vrijheid van meningsuiting wordt beperkt.

1.3. De JA-JA sticker vormt geen belemmering voor het ontvangen van en toegang tot reclame, maar inwoners moeten wel in actie komen.
Voor inwoners die de voorkeur geven aan de papieren folder blijft het mogelijk om deze te ontvangen, maar zij moeten dit voortaan duidelijk aangeven door een JA-JA sticker op hun brievenbus te plakken. De gemeente kan deze stickers gratis verstrekken. Voor inwoners die geen sticker willen plakken, zijn er veel digitale alternatieven beschikbaar, zoals digitale folders, apps en nieuwsbrieven met reclameaanbiedingen. Ook kunnen inwoners die wel papieren folders willen lezen, maar niet een heel pakket in de bus willen een favoriet (geadresseerd) folderpakket samenstellen zoals via kiesjefolders.nl of via folderkiezer.nl.

2.1 Met de invoering van de JA-JA sticker wordt de gemeente verantwoordelijk voor de organisatie en handhaving van het nieuwe systeem.
De invoering van de JA-JA sticker heeft consequenties. De reclamebranche ondersteunt het systeem met de JA-JA sticker niet, waardoor de verantwoordelijkheid voor de organisatie en kosten van het JA-JA systeem naar de gemeente verschuiven. De volgende zaken moeten door de gemeente geregeld worden:

- Belanghebbenden tijdig informeren over de veranderingen en de consequenties die de JA-JA sticker voor hen heeft. Omdat ook de huidige stickers blijven bestaan is het van belang dat verwarring wordt voorkomen bij zowel bewoners als verspreiders van reclame en dat de wijzigingen goed worden uitgelegd.
- Opnemen van bepalingen in de afvalstoffenverordening en eventueel APV om de JA-JA sticker mogelijk te maken. Het gaat om definities van (on)geadresseerd drukwerk en een omschrijving van hoe we het toezicht op naleving en handhaving van het nieuwe systeem regelen.
- Drukken van JA-JA stickers en deze gratis ter beschikking aan inwoners stellen via de bestaande gemeentelijke verspreidingspunten en website.
- Inrichten van een gemeentelijk meld-, monitor- en handhavingssysteem. Dit is nodig zodat inwoners meldingen van ‘verkeerde bezorging’ door de verspreider/verzender kunnen doen.
- Monitoren van de effecten van de invoering van de sticker.
- Het aanstellen van een tijdelijke projectleider die deze acties in gang zet.

3.1 Een invoertermijn van een jaar is noodzakelijk voor een soepele introductie van de JA-JA sticker waarbij weinig klachten optreden.
Gemeenten die de sticker introduceerden hanteerden verschillende invoertermijnen. Intussen is bekend dat een invoertermijn van een jaar na het raadsbesluit een redelijke termijn is om alles binnen de gemeente in te kunnen regelen en ook belanghebbenden goed te informeren en de tijd te gunnen benodigde wijzigingen door te voeren. Als belanghebbenden zien wij de (lokale) ondernemers die reclame willen maken, de ontvangers van de reclamefolders (onze inwoners), de producenten en verspreiders van

reclamedrukwerk en huis-aan-huisbladen, en de verenigingen en Dar die het oud papier ophalen. Door deze belanghebbenden goed te informeren zullen bij de inwerkingtreding minder fouten gemaakt worden door alle betrokkenen. Daarmee zal het draagvlak voor de sticker groeien en het aantal klachten beperkt blijven.

Kanttekeningen
De eenmalige projectkosten voor de voorbereiding en de invoering van dit voorstel in 2023 en 2024 worden geraamd op ongeveer € 62.000,-.
De structurele kosten vanaf de inwerkingtreding van de regeling in 2024 zijn vooraf moeilijk in te schatten. Het gaat daarbij vooral om handhavingskosten. Op basis van ervaringen in andere gemeenten schatten we de structurele kosten op de langere termijn op zo'n €5000,- euro per jaar. Daarnaast zijn er mogelijk indirecte kosten door een daling van de hoeveelheid folders in het ingezameld oud papier. We verwachten echter dat dit effect gering is omdat de oud papierprijzen momenteel stijgen. Ook is het folder aandeel in de totale hoeveelheid oud papier vrij klein (8%) waardoor een effect makkelijk wegvalt tegen andere invloeden zoals een toename in oud papier door een toename in online bestellingen die in kartonnen verpakkingen thuis worden bezorgd.

1.1 Een daling in papieropbrengsten kan ertoe leiden dat oud-papier verenigingen stoppen met hun activiteiten omdat het niet meer genoeg loont.
Op dit moment wordt ongeveer bij de helft van de huishoudens het oud papier 's avonds door 38 sport- en culturele verenigingen ingezameld. De verenigingen ontvangen hiervoor een vaste vergoeding per kilogram ingezameld papier. De laatste jaren neemt het aantal deelnemende verenigingen af door gebrek aan vrijwilligers en afname aan inkomsten. De JA-JA sticker zorgt voor een afname van het aantal folders in het oud papier. Of dit voor elke wijk in dezelfde mate geldt is niet bekend. Ook kunnen hoeveelheden oud papier tussen wijken variëren door andere factoren. Daarmee is niet te voorspellen of en hoeveel minder inkomsten de individuele verenigingen daadwerkelijk hebben na introductie van de sticker. Wij zullen de oud papier verenigingen informeren over de mogelijk gevolgen. Indien oud-papier verenigingen stoppen dan kan Dar de route overnemen.

Financiën
De eenmalige projectkosten voor de voorbereiding en de invoering van dit voorstel in 2023 en 2024 worden geraamd op ongeveer € 62.000,-. Deze kosten worden gedekt binnen het taakveld afval binnen het Programma Openbare Ruimte.
Op basis van ervaringen in andere gemeenten schatten we de structurele kosten (met name voor de handhaving) op de langere termijn op zo'n €5000,- euro per jaar. Daarnaast zijn er mogelijk indirecte kosten door een daling van de hoeveelheid folders in het ingezameld oud papier. Oud papier levert geld op voor de gemeente. We verwachten echter dat dit effect gering is omdat de oud papierprijzen momenteel stijgen. Ook is het folder aandeel in de totale hoeveelheid oud papier vrij klein (8%) waardoor een effect makkelijk wegvalt tegen andere invloeden zoals een toename in oud papier door een toename in online bestellingen die in kartonnen verpakkingen thuis worden bezorgd. Deze kosten worden zoveel mogelijk opgevangen binnen het taakveld afval, en indien dit niet lukt wordt hiervan melding gemaakt in de voortgangsmonitor.

Vervolg
Na besluitvorming van de gemeenteraad zal een projectleider aangesteld worden die de bovengenoemde acties voor invoering van de JA-JA sticker in gang zet, zodat het systeem een jaar later in werking treed. Twee jaar na inwerkingtreding van het systeem evalueren we de effecten van invoering van de JA-JA sticker.

Bijlagen
Geen